

Tower

Мæсуг

Башня

Islam Sasiev, Dargavs

Ислам Сасиев, с. Даргавс

1.1	Иу	лæг	...	хъæздыг	лæг	амардта	аендæр	лæджы
	иу	лæг		хъæздыг	лæг	а- мард	-т -а	аендæр
	один	человек		богатый	человек	PV убивать	TR PST.TR.3SG	другой

Один человек, богатый, убил другого человека.

1.2	Æмæ	фæтуджджын	ис	,	æмæ	йæм	æртхъирæн
	æмæ	фæ- туджджын	ис		æмæ	=йæм	æртхъирæн
	и	PV кровник	EXST		и	=3SG.ENCL.ALL	угроза

кодтой

код -т -ой

делать TR PST.TR.3PL

И стал кровником, и ему угрожали.

1.3	Иннаæ	мыггаг	хъумæ	йын	йæхи
	иннаæ	мыггаг	хъумæ	=йын	йæ= хи
	другой	род	нужно	=3SG.ENCL.DAT	POSS.3SG= REFL.GEN

амардтайккой

а- мард -т -айккой

PV убивать TR CNTRF.3PL

Рефлексив как анафор?

Другой род должен был его убить.

1.4	Йæхи	мыггаг	чи	йæ	амардта
	йæ= хи	мыггаг	чи	=йæ	а- мард -т -а
	POSS.3SG= REFL.GEN	род	кто	=3SG.ENCL.GEN	PV убивать TR PST.TR.3SG

Неясно, чей род - надо убивать род убийцы, или род убитого должен убивать врага?

Собственный род того, кто его убил.

1.5	Уыдонæй	дæр	иу	цалдæр	амардтой
	уыдон	-æй	=дæр	иу	цил -дæр
	DemDist.PL.NOM	=PTCL	один	сколько INDEF	а- мард -т -ой

ай	дæр	сæ	йæхæдаæг	дæр	мардта
ай	=дæр	=сæ	йæхæдаæг	=дæр	мард -т -а
DemProx.NOM	=PTCL	=3PL.ENCL.GEN		=PTCL	убивать TR PST.TR.3SG

Они тоже несколько убили, он тоже сам их убивал.

1.6	Уæд	æхсæвыгон	алыгъди	уыцы	лæгæтмæ
	уæд	æхсæвыгон	а- лыгъд -и	уыцы	лæгæт -мæ
	тогда	ночью	PV бежать PST.INTR.3SG	тот	пещера ALL

Тогда вечером он убежал в эту пещеру.

1.7	Уæд	йæхи	уым	æрбынат	кодтая
	уæд	йæ= хи	уым	æр- бынат	код -т -а
	тогда	POSS.3SG= REFL.GEN	DemDist.IN	PV место	делать TR PST.TR.3SG

уым царди

уым цард -и

DemDist.IN жить PST.INTR.3SG

Тогда он там сделал себе место и жил там.

1.8 Ахсæв кусгæ

кодта

, **бон та**

ахсæв кус -гæ код -т -а

ночь работать CONV делать TR PST.TR.3SG

бон =та

день =же

хъахъхъæтта

йæхи

уыцы туджджынтай

хъахъхъæт -т -а

йæ= хи

уыцы туджджын -т -æй

охранять TR PST.TR.3SG

POSS.3SG= REFL.GEN

тот кровник PL ABL

Вечером он работал, а днём охранял себя от кровных врагов.

1.9 Афтæмæй сабыргай

самадта

гæнах йæхицæн

афтæмæй сабыргай с- амад -т -а

так потихоньку PV строить TR PST.TR.3SG

гæнах йæ= -хицæн

башня POSS.3SG= REFL.DAT

Так он постепенно построил себе башню.

1.10 Мæ уазал дæр цæмæй къаддæр

цидаид

, **стæй æнцон**

мæ уазал =дæр цæмæй къаддæр цыд -айд

и холод =PTCL чтобы меньший идти CNTRF.3SG

стæй æнцон

потом легкий

хæцæн уыдаид

уырдыгæй

зиæтимæ

, **уый**

хæц -æн уыд -айд

уырдыгæй

зиæг -т -имæ

уый

воевать INF2 быть CNTRF.3SG

оттуда

POSS.3SG= враг PL COMIT

DemDist.GEN

тыххæй

тыххæй

для

Чтобы холода было меньше и легче воевать оттуда с врагами.

1.11 Фæстагмæ фæстагмæ сæ

ныццагъта

, **йæ**

фæстагмæ фæстагмæ =сæ

ныц- цагът -а

йæ=

наконец наконец =3PL.ENCL.GEN

PV уничтожать PST.TR.3SG

POSS.3SG=

туджджынты

ничи уал ын

дзы

туджджын -т -ы

ничи уал =ын

=дзы

кровник PL GEN

никто больше =3SG.ENCL.DAT

=3PL.ENCL.ABL

баззад

ба- зад -*0

PV оставаться PST.INTR.3SG

Под конец он их уничтожил и никто там не остался.

1.12 Стæй ма йын

дзы

иу лæг

стæй =ма =йын

=дзы

иу лæг

потом =ещё =3SG.ENCL.DAT =3PL.ENCL.ABL

один человек

баззад

æмæ уый

фæстагмæ йыл

ба- зад -*0

æмæ уый

фæстагмæ =йыл

PV оставаться PST.INTR.3SG

и DemDist.NOM

наконец =3SG.ENCL.SUPER

хинæй

рацауынмæ

хъавыд

хин -æй ра- цау -ын -мæ хъавыд -*0

хитрость ABL PV идти INF ALL намереваться PST.INTR.3SG

Потом остался только один мужик, тот хотел его обхитрить.

1.13 Йæ уæлæ

арсы

царм бабаста

йæ= уæлæ

арс -ы

царм ба- баст -а

POSS.3SG= верхняя часть

медведь GEN

кожа PV связывать PST.TR.3SG

йæ гуыбыныл та йæд йæрыджы , топп кæй
 йæ= гуыбын -ыл =та йæд йæрыдж -ы топп кæй
 POSS.3SG= брюох SUPER =же тогда ружье? GEN ружье кто.GEN
 хонынц , уый , æмæ къахвæндагыл æм
 хон -ынц уый æмæ къахвæндаг -ыл =æм
 называть PRS.3PL DemDist.NOM и тропинка SUPER =3SG.ENCL.ALL

хæрдмæ фæцæйцыди

хæрд -мæ фæ- цæй- цыд -и
 подъем ALL PV PV идти PST.INTR.3SG

Он надел шкуру медведя и ружьё, которое йарыг (?) называют, завязал на животе и по тропинке к нему наверх пошёл.

1.14 Уый йæ фенхъæлтда арс у
 уый =йæ фе- nhъæлд -т -а арс у
 DemDist.NOM =3SG.ENCL.GEN PV думать TR PST.TR.3SG медведь быть.PRS.3SG

зæгъгæ , æмæ йæ размæ рацыди
 зæгъ -гæ æмæ йæ= раз -мæ ра- цыд -и
 сказать CONV и POSS.3SG= перед ALL PV идти PST.INTR.3SG

Он подумал про него, что, мол, медведь, и перед ним пошёл.

1.15 Амæ йæ куы федта , туджджыны , уæд
 æмæ =йæ куы фед -т -а туджджын -ы уæд
 и =3SG.ENCL.GEN если PV+видеть TR PST.TR.3SG кровник GEN тогда

æй æхсынмæ хъавыд
 =æй æхс -ын -мæ хъавыд -*0
 =3SG.ENCL.GEN стрелять INF ALL намереваться PST.INTR.3SG

И когда он (мужик, переодетый медведем) увидел кровника, тогда он собрался стрелять.

1.16 Фæлæ йæ туджджын та йæхæдæг раздæр фæцараЙæст
 фæлæ йæ= туджджын =та йæхæдæг раздæр фæ- цараæст -*0
 но POSS.3SG= кровник =же вначале PV справляться PST.INTR.3SG

, æмæ йæ уæд амардта
 æмæ =йæ уæд а- мард -т -а
 и =3SG.ENCL.GEN тогда PV убивать TR PST.TR.3SG

Но его кровник успел раньше и убил его.

1.17 Мæ уæд фæстагмæ ныккуыдта туджджын
 мæ уæд фæстагмæ нык- куыд -т -а туджджын
 и тогда наконец PV плакать TR PST.TR.3SG кровник

И напоследок заплакал кровник.

1.18 Гъерæй ничи уал хъыг дардзæн ус
 гъер -æй ничи уал хъыг дар -дзæн ус
 сейчас ABL никто больше горе содержать FUT.3SG женщина
 ракурдзæн , бинонтæ , æмæ дзæбæх цæрдзæн
 ра- кур -дзæн бинон -т -æ æмæ дзæбæх цæр -дзæн
 PV просить FUT.3SG семья PL NOM и хороший жить FUT.3SG

йæхицæн зæгъгæ афтæ
 йæ= -хицæн зæгъ -гæ афтæ

POSS.3SG= REFL.DAT сказать CONV так

Теперь никто не будет мешать ему жениться, создать семью и жить себе спокойно.